

Pürdikkat çalışma sürecini bu şekilde yapılandırmazsanız, neyin yasak neyin serbest olduğuna her defasında baştan karar vermek ve sürekli verimliliğinizi ölçmek zorunda kalırsınız ve nihayetinde irade rezervlerinizi bu gibi angaryalarla boş yere tüketmiş olursunuz.

- **Çalışmanızı nasıl takviye edeceksiniz?** Beyninizin бүтünüyle odaklanmış vaziyette çalışmayı sürdürebilmesi için ihtiyaç duyduğu takviyeyi ritüeliniz sağlayabilmelidir. Örneğin çalışmaya başlamadan önce bir fincan kahve içmeyi ritüelinizin bir parçası haline getirebilir, enerjinizi yenilemek üzere elinizin altında sağlıklı besinlerden bulundurabilir ya da zihninizi berrak tutabilmek için yürüyüş gibi hafif egzersizlere başvurabilirsiniz. (Nietzsche'nin de dediği gibi, "Sadece yürürken akla düşenler gerçekten büyük düşüncelerdir.") Çevresel faktörler de bu takviyeye dahil: Örneğin tıpkı Robert Caro gibi siz de angaryaları asgariye indirmek için çalışma materyallerini önceden hazırlayabilirsiniz. Başarıyı azami ve daim kılmak, derinleşme çabalarınızı düzenli olarak desteklemenizi gerektirir. Bu sayede çalışmanızın herhangi bir anında, neye ihtiyaç duyduğunuza kafa yormamış olursunuz.

Bu sorulara vereceğiniz yanıtları kendi pürdikkat çalışma ritüelinizi yaratmanın ilk adımları olarak değerlendirebilirsiniz. Fakat şunu da aklınızdan çıkarmayın: Size en uygun ritüeli bulana kadar bir süre deneme yanılma yöntemini izlemeniz gerekebilir, bu yüzden sakın pes etmeyin. Vereceğiniz çabanın buna fazlasıyla değeceğine sizi temin ederim: Aklınıza yatan, kolayca benimseyebileceğiniz ritüeli bir kere bulduktan sonra etkisi muazzam olacaktır. Pürdikkat çalışmak ciddi bir iştir, hafife alınacak taraflı yoktur ve bu çabayı, başkalarına tuhaf gelebilecek ritüellerle pekiştirmek gayet normaldir. Zihninizi kalıcı ve üstün nitelikli işlere kaynaklık edecek şekilde yapılandırmanın ve güdülemenin yolu budur.

Radikal tebdilimekân

2007 kışı başlarında Harry Potter serisinin *Ölüm Yadigarları* başlıklı son kitabını bitirmeye çalışan J.K. Rowling, üzerinde müthiş bir baskı hissediyordu. Nihayetinde altı kitaptır süren hikâyenin düğümünü bu son kitapta yüz milyonlarca hayranını hüsrana uğratmadan çözmek zorundaydı. Bu işin altından kalkabilmek için odasına kapanıp çalışması gerekiyordu, ancak Edinburg'taki evinde bölünmeden çalışabilmek artık neredeyse imkânsız hale gelmişti. Rowling, bir röportajda o dönemden şöyle bahsediyordu: "*Ölüm Yadigarları*'ni yetiştirmeye çalıştığım süreçte bir gün eve temizlikçi geldi, aynı esnada çocuklar da evdelerdi ve köpekler de bir yandan hiç susmadan havlıyorlardı." J.K. Rowling bu kadarı fazla diyerek radikal bir karar verdi ve bütün dikkatini toplayıp kitabını bitirmek üzere Edinburg'un merkezindeki Balmoral adlı beş yıldızlı otelde bir süit tuttu. "Sırf bana çok güzel görüldüğü için o otele gittim, yoksa orada kalmak gibi bir niyetim yoktu. Fakat ilk günün sonunda gayet iyi yazdığımı görünce sonraki günlerde tekrar tekrar oraya gittim ve nihayet Harry Potter serisinin son kitabını bu otelde tamamlamış oldum."

Düşününce, Rowling'in bu otelin gediklisi olması şaşırtıcı değil. Ortam, yazmaya çalıştığı kitap için biçilmiş kaftan: Balmoral Hotel, İskoçya'nın en lüks otellerinden biri. Şatafatlı taş süslemeleri ve uzun saat kulesiyle Viktorya dönemi klasik mimarisini yansıtan bir binada yer alıyor. Ayrıca Rowling'in Hogwarts'ı betimlerken esinlendiği başlıca yapılardan biri olan Edinburg Kalesi'yle arasında sadece birkaç sokak var.

Sırf yazmak için Edinburg Kalesi yakınlarında lüks bir otele yerleşmek çoğu insana uçuk gelecek olsa da, aslında fevkalade etkili bir pürdikkat çalışma stratejisi örneği teşkil ediyor: radikal tebdilimekân. Mesele çok basit: Bütün dikkatinizi verip çalışmak istediğiniz bir iş uğruna olağan yaşamınızın dışına çıkarak büyük bir değişikliğe gittiğinizde, dahası bunun için ciddi bir çaba veya para harcadığınızda, söz konusu işe atfettiğiniz önem artar. Bu

manidar
bir tespit

Tebdili Mekan Örnekleri:

- Bilgatesin Fikir Haftaları
- J.K. Rowling Harry Potter iskelesinin en lüks oteli örn.
önem sıçraması ise, savsaklama eğilimlerinizi bastırır ve zihninize motivasyon ve enerji pompalar.

Örneğin, Harry Potter serisinin bir kitabını yazmak kolay bir iş değil ve nerede çalışıldığından bağımsız olarak ciddi ölçüde zihinsel çaba harcamayı gerektirir. Fakat sırf romanın bir bölümünü yazabilmek için Hogwarts tarzı bir kalenin hemen dibindeki tarihi bir otelin lüks süitine günlük 1000 dolardan fazla para verirsiniz eğer, bu işe başlamak ve sürdürmek için gerekli enerjiyi toplamak, odaklanmaya imkân tanımayan evinizde çalışmaya nazaran size çok daha kolay gelecektir.

Bu radikal tebdilimekân stratejisi, pürdikkat çalışma alışkanlıklarıyla bilinen diğer tanınmış figürlerin çalışma tarzlarını incelediğinizde de sık sık karşınıza çıkar. Bill Gates'in "Fikir Haftaları"ndan kitabın girişinde söz etmiştik. Microsoft'un Seattle'daki ofisinde Gates'i derinlemesine düşünmekten alıkoyacak herhangi bir fiziksel engel yoktu, fakat bu haftalık inzivaların sağladığı yenilenme hissi sayesinde arzu ettiği seviyede odaklanabiliyordu.

Radikal tebdilimekân yöntemine başvuran bir diğer tanınmış figür de ödüllü roman yazarı ve MIT'li fizikçi Alan Lightman. Lightman, tefekküre dalmak ve enerjisini toplamak üzere her yaz ABD'nin kuzeydoğu kıyısındaki Maine eyaletine bağlı "mini minnacık bir ada"ya kapanıyor. 2000 yılında verdiği bir röportajda, adada internet erişimi bir yana, telefon hattının bile bulunmadığını belirten Lightman, "Hayatımda gerçekten sessizliğe kavuşabildiğimi hissettiğim yalnızca iki buçuk ayım var ki buna da şükür," diye bahsediyordu orada geçirdiği zamandan.

Herkesin Maine'de küçük bir adada dünyadan yalıtılmış halde iki ay geçirmek gibi bir lüksü olmasa da, epey bir masraf ve zahmete girip kendi evlerine yazma kulübesi ekleyerek bu deneyimi yıl boyu yaşamayı başaran Dan Pink ve Michael Pollan gibi yazarlar da var. (Hatta Pollan, inşaat aşamasında başından geçenleri konu alan bir kitap bile yazdı.) İşlerini yapabilmek için bir bilgisayar ile bir masadan başka hiçbir şeye ihtiyaç duymayan bu yazarlar için bu tip mekânlar olmazsa olmaz kabilinden gereksi-

Odaklanmayı teşvik etme ile tesadüflerin önünü açma, aralarında "ya o, ya bu" şeklinde bir tercihte bulunmak zorunda olduğumuz iki ayrı şeymiş gibi düşünülüyor ve buradan da pürdikkat çalışma (bireysel aktivite) ile yaratıcı fikirler geliştirmenin (kollektif aktivite) birbiriyle bağdaşmadığı sonucu çıkarılıyor. Bense, varılan bu çıkarımın hatalı olduğunu ve bu hatanın da tesadüf eseri yaratıcılık hipotezindeki gediklerden kaynaklandığını düşünüyorum. Bu nedenle başarıyı ve yaratıcılığı aslında neyin teşvik ettiğine yakından bakmakta fayda var. Tesadüf eseri yaratıcılık hipotezine kaynaklık eden pek çok örnekten söz edebiliriz. Ancak ben bizzat tecrübe ettiğim bir örnekten, MIT kampüsündeki meşhur "Bina 20" örneğinden bahsetmek istiyorum.

II. Dünya Savaşı sırasında MIT'nin Radyasyon Laboratuvarı'nın fiziki koşulları yetersiz kalınca buraya sığmayan kitlenin geçici olarak barınabilmesi için alelacele bir bina inşa edilir. "Bina 20" adı verilen ve 1998 yılına dek ayakta kalan bu yapı, ilk zamanlar hemen herkes için gerçek bir mimari fiyaskodur. *New Yorker*'da yayınlanan bir makalede binadan şöyle bahsediliyor: "Havalandırma yetersizdi, koridorlar doğru dürüst aydınlanmıyordu, duvarlar incekti, çatı her daim akıyordu ve yaz sıcakında kavrulup kışın donuyordunuz."

Savaş biter, ancak çeşitli dallardan biliminsanları, MIT gibi pek çok seçkin üniversiteye ev sahipliği yapan Boston'a akın akın gelmeye devam eder. Böylece MIT'de gerçek anlamda mekân darboğazı başgösterir ve geçici amaçlarla alelacele inşa edilen Bina 20, diğer binalardan taşan kalabalığın kalıcı ikametgâhı haline gelir. Sonuçta nükleer fizik, dilbilim, elektronik mühendisliği gibi birbirinden farklı departmanlar, makine atölyesi ve piyano tamir ünitesi gibi daha da acayip sakinleriyle birlikte, yamalı bohçaya dönmüş bu basık binayı hep birlikte kullanmaya başlar. Bina pek de planlı inşa edilmediği için, zaman içinde herkes bulunduğu mekânı kendi ihtiyaçlarına göre düzenlemeye girişir. İstenildiğinde duvarlar ve zemin yıkılabilmekte, kirislere araç gereçler monte edilebilmektedir. Hatta yine *New Yorker*'daki makaleden

#genel kısıtlar
Bina 20

öğrendiğimize göre dünyanın ilk atomik saati üzerinde çalışan Jerrold Zacharia, üç kat uzunluğundaki deney silindiri için Bina 20'deki laboratuvarının iki katını yıktırabilmiştir.

MIT geleneğinde Bina 20'ye ilişkin şöyle bir genel kabul var: Farklı alanlardan biliminsanlarının, ihtiyaca göre düzenlenebilen bu geniş binaya alelacele yerleştirilmesi, bilimlerin tesadüfi birlik-
telğine yol açtı ve Chomsky'nin gramer kuramından tutalım LO-
RAN seyrüsefer radarına ve hatta video oyunlarına dek çeşit çeşit
onca icat, işte bu disiplinler arasındaki kesişmeler ve burada geli-
şen mucit ruhu sayesinde mümkün olabildi. Tam da savaş sonrası
üretkenlik patlaması yıllarında ve tam da bu yapıda birbiri ardına
çok sayıda buluşa imza atılmasının esbabı mucibesi işte buydu.

Nihayetinde Bina 20, 1998 yılında sevenlerinin gözyaşları ara-
sında yıkıldı. Yerine inşa edilen -benim de yedi yılının geçtiği-
Stata Center'in iç mekânında bu "kontrplak saray"ın anısını ya-
şatmak üzere yarım kalmış kontrplak panolar ve üzerinde kaba
inşaat izleri duran sıvalı duvarlar gibi tasarım unsurlarına yer
verildi.

1943 yılında, Bina 20'nin inşaatında görevli işçiler gece gündüz
demedi çalışırdı, aynı esnada 300 kilometre uzaklıktaki
Murray Hill'de bulunan araştırma merkezi Bell Labs'ta tesadüf
eseri yaratıcılık meselesi daha sistematik bir çabaya konu oluyordu.
Çeşitli disiplinlerden biliminsanlarını ve mühendisleri bir araya
getirerek aralarında etkileşim kurmayı amaçlayan Bell Labs'in
yöneticisi Mervin Kelly, burada yeni bir laboratuvar binası yap-
tırmaktaydı. Her departmana ayrı bir binanın tahsis edildiği gele-
neksel üniversite yaklaşımına karşı çıkan Kelly, bütün mekânları
tek bir çatı altında, bitişik nizamda toplayıp upuzun koridorlarla
birbirine bağladı. Bazı koridorlar o kadar uzundu ki bir ucundan
öbür ucuna bakan kişiye sonsuza uzanıyormuş hissi veriyordu.
Bell Labs'in tarihini yazan Jon Gertner bu yeni laboratuvar bina-
sını şöyle tarif ediyor: "Koridoru bir uçtan bir uca kat ederken ta-
nıdık birilerine, birtakım sorunlara, ilginçliklere ve fikirlere rast-
lamamak hemen hemen imkânsızdı. Öğle yemeğine gitmek üzere

→ Bell Labs Mervin Kelly

Bilin, kültür mekânı ile mekân
medeniyetlerin marifetini

Bünyemi ve Payı, Üzerine...